

⁵ Ale Bůh se opět nad nimi smiluje a navrátí je opět do země izraelské. Opět vybudují dům *Boží*, i když ne *takový* jako první, až do té doby, kdy se naplní stanovený čas. Potom se navrátí všichni ze svého zajetí a nádherně vybudují Jeruzalém. Také Boží dům v něm bude vybudován, jak o něm mluvili izraelští proroci. ⁶ Všechny národy na celé zemi, všichni *lidé* se obrátí a budou se bát Boha vpravdě. Všichni opustí své modly, které svými svody svádějí ke lži, a budou dobrořečit věčnému Bohu ve spravedlnosti. ⁷ Všichni izraelští synové, zachránění v těch dnech a připomínající Boha vpravdě, budou shromáždění a přijdou do Jeruzaléma. Budou v bezpečí bydlit navěky v *zemi* Abrahamově. Bude jim předána *do vlastnictví*. Ti, kdo vpravdě milují Boha, se budou radovat, ale ti, kdo páchají hřích a nepravost, zmizí z celé země. ⁸ Hle, dívky, toto vám prikazuji: ⁹ Služte Bohu vpravdě, činite, co se mu líbí. Vaším dětem ať je uloženo činit spravedlnost a *prokazovat* milosrdenství, ať jsou pamětliví Boha a dobrořečí jeho jménu v každém čase vpravdě a celou svou silou. Ty pak, synu, vyjdi z Ninive a nezůstávej zde. Toho dne, kdy pohřbíš svou matku se mnou, nepřebývej *děle* na jeho území. Vidím, že je v něm mnoho nepravosti a děje se v něm mnoho podvodů, a *lidé* se nic nestydí. ¹⁰ Hle, synu, co učinil Nádab Achíkarovi, který jej vychoval. Zdali *jej* zaživa neuvrhl pod zem. Bůh *mu* však odplatil za ten potupný skutek před jeho tvář: Achíkar vyšel na světlo a Nádab vešel do věčné tmy, protože chtěl Achíkara usmrtit. Ten, protože prokazoval milosrdenství, unikl z osidla smrti, které mu nastražil Nádab, ale Nádab padl do osidla smrti, a to jej zahubilo. ¹¹ Vizte, *mé* děti, co způsobuje milosrdenství a co nepravost, ta usmrcuje. — Avšak hle, má duše mě už opouští.“ Položili ho na lůžko a zemřel. A byl slavně pohřben.

Doslov

¹² Když zemřela jeho matka, pohřbil ji Tóbijáš vedle svého otce. Pak odešel, on i jeho žena ^q, do Médie a usídlil se v Ekbatanech u svého tchána Reúela. ¹³ S úctou pečoval o *rodiče* ve stáří a pohřbil je v médských Ekbatanech. Zdědil dům Reúelův i svého otce Tóbíta. ¹⁴ Zemřel ve věku sto sedmnácti let ^r v slávě. ¹⁵ Dříve než zemřel, dozvěděl se a uslyšel o zni-

^r Kratší text dodává: a jeho synové.

^q Kratší text: 127 let.

čení Ninive a viděl, jak zajatci, které v něm zajal médský král Kyaxares, byli odvedeni do Médie, a dobrořečil Bohu za vše, co učinil se syny Ninive a Ašúru. Zaradoval se nad Ninivem, dříve než zemřel, a dobrořečil Hospodinu, Bohu, na věky věků.

JÚDIT

Kniha Júdit vznikla nejspíše v době makabejského povstání (asi v polovině 2. stol. př. Kr.). Jejím posláním bylo utvrdit židovstvo v poslušnosti Zákona a posílit víru utlačeného lidu.

V knize se vypráví o králi Nebúkadnesarovi, jehož vojevůdce Holofernés se při jedné trestné výpravě proti západním vazalům chystá napadnout i židy. Přitáhne do Judeje, oblehne Betúlii, jež mu brání v postupu na Jeruzalém, a přeruší zásobování města vodou. Vyčerpaný lid se chce už vzdát, ale velitel obránců Betúlie Uzijáš si vyžádá ještě pětidenní lhůtu.

Sličná a bohatá vdova Júdit se rozhodne, že město s Boží pomocí zachrání. Po poradě z Uzijášem a s představiteli města se vydá se svou služebnou do asyrského tábora, kde podá zprávu o zoufalé situaci lidu v obležené Betúlii. Vůdce vojska Holofernés je krásou Júdit tak zmámen, že se rozhodne na její počest uspořádat hostinu. Při ní se opije. Když hosté odejdou a Júdit s Holofernem zůstane sama, utne mu jeho vlastní zbraní hlavu. Dá ji do koše, který nese služebná, obě nepozorovaně opustí asyrský tábor a vrátí se do Betúlie.

Nepřítel otřesený zprávou o smrti Holofernově se dá na bezhlavý útěk pronásledován Izraelci. Betúlie je zachráněna, zbožná Júdit tu žije dál počestným životem všemi vážena a dožívá se vysokého věku.

V knize, jež původně byla napsána patrně hebrejsky nebo aramejsky, nejde o popis historických událostí. Rovněž jmenové, místní a časové údaje neodpovídají skutečnosti. Obsahem a programem knihy je důraz na přísné dodržování Zákona a jeho předpisů. Náš překlad vychází z řeckého znění zachycené-

^s V řečtině zkomoleně Achichares; kratší text: Nabúchodonosor a Asvéros. Ninive dobyli r. 612 babylónský Nabopolasar a médský Kyaxares.

ho v hlavních rukopisech 4. a 5. stol. po Kr. Hieronymův překlad měl za základ nějakou aramejskou předlohu, ale přihlíží také k starolatinškému znění; je značně kratší nežli řecký text. Postavě Júdity je věnováno i více židovských pojednání (midrašů) týkajících se svátků channúká, slavených na památku znovuposvěcení chrámu r. 164 př. Kr., tři roky po jeho znesvěcení Antiochem IV. Epifanem.

NEBÚKADNESAROVY VÁLKY

Válka s médským Arfaxadem

1 Ve dvanáctém roce vlády krále Nebúkadnesara, který se stal králem Asyřanů^a ve velkém městě Ninive, za dnů Arfaxada, jenž se stal králem Mědů v Ekbatanech, ² Arfaxad vystavěl kolem Ekbatan hradby z kamenných kvádrů tři lokte širokých a šest loket dlouhých. Hradby udělal sedmdesát loket vysoké a padesát loket široké. ³ Při městských branách postavil věže do výše sto loket a jejich základy položil v šíři šedesáti loket. ⁴ Brány udělal tak, že se vypínaly do výše sedmdesáti loket a byly široké čtyřicet loket, aby jim mohla vytáhnout vojenská moc jeho bohatýrů a seřadit se tam jeho pěchota.

⁵ V těch dnech začal král Nebúkadnesar válku proti králi Arfaxadovi na veliké rovině; ta rovina je v území Ragau. ⁶ Přidali se k němu všichni, kdo sídlili v horách, i všichni, kdo sídlili při Eufratu, Tigridu a Hydaspu i na rovinách élamského krále Arjóka; mnoho pronárodů se sešlo k boji Cheleudovců^b. ⁷ Nebúkadnesar, král asyrský, poslal ke všem, kdo sídlili v Persii, i ke všem, kdo sídlili na západě, k obyvatelům Kilikie a Damašku, Libanónu i Antilibanónu, ke všem, kdo sídlili při mořském pobřeží, ⁸ i k těm, kdo byli z národů Karmelu a Gileádu, k oby-

^a Nebúkadnesar byl král babylónský. Asýrie zanikla r. 606 př. Kr., když r. 612 padlo její hlavní město Ninive společným náporom Babylónanů a Mědů.

^b Tímto zkomoleným názvem jsou patrně míněni Kaldejci čili Novobabylónané, ačkoli vyprávění knihy Júdit spíše vykazuje asyrský kolorit.

(1,1) Da 1; Jon 1,2 (6) :: Gn 14,1 (11) : 2S 10,4n (16) : Est 1,3—5

vatelům Horní Galileje a veliké roviny Jizreelské, ⁹ ke všem v Samařsku a jeho městech, i za Jordánem, až k Jeruzalému, Bataně, Chelúsu a Kádeši, až k řece Egyptské k Tachpanchésu a Ramesesu a do vsí země gošenské ¹⁰ až za Sóan a Memfidu, i ke všem obyvatelům Egypta a k pomezí Etiopie. ¹¹ Avšak všichni obyvatelé celé země pohrdli poselstvím asyrského krále Nebúkadnesara a nepřítáhli mu na pomoc do boje, protože se ho nebáli. Zůstal proti nim sám c. Jeho posly poslali potupně zpět s prázdnou.

¹² Král Nebúkadnesar se velice rozhněval na všechny tyto země a přísahal při svém trůnu a království, že se pomstí na všech územích Kilikie, Damašku a Sýrie, že zabije svým mečem i všechny obyvatele v zemi moábské i Amónovce a celé Judsko a všechny, kdo jsou v Egyptě, až k pomezí dvou moří. ¹³ V sedmnáctém roce se vypravil se svým vojskem proti králi Arfaxadovi a ve válce získal převahu. Obrátil na útěk všechnu vojenskou moc Arfaxadovu i celou jeho jízdu a všechny jeho válečné vozy ¹⁴ a opanoval jeho města. Dostal se až k Ekbatanům, zmocnil se věží, zpusťošil jejich ulice a jejich nádheru obrátil v hanbu. ¹⁵ Arfaxada zajal v pohoří Ragau, probodala jej kopími a ubil jej ještě též den d. ¹⁶ Pak se vrátil se vším svým přimíšeným lidem, s obrovským množstvím bojovníků, do Ninive a tam pobyl v radovánkách a hodování, on i jeho vojenská moc, po sto dvacet dní.

Trestná výprava proti Západu

2 ¹ V osmnáctém roce, dvaadvacátého dne prvního měsíce se roznesla zpráva v domě Nebúkadnesara, krále asyrského, že se pomstí na všech těch zemích, jak to předtím prohlásil. ² Svolal všechny své služebníky a všechny své velmože a předložil jim své tajné úmysly. Vlastními ústy vypočítal všechny zločiny těch zemí ³ a oni usoudili, že musí být vyhubeni všichni, kdo tehdy neuposlechli slova jeho úst. ⁴ Když ukončil poradu, zavolał Nebúkadnesar, král Asyřanů, vrchního velitele svého vojska Holoferna, který byl ve vojsku druhý po něm, a řekl mu: ⁵ „Toto praví veliký král, pán celé země e: Dej po-

c Tak podle O'; jiní: Stáli proti němu jako jeden muž.

d Doslovně: do dnešního dne.

e Nebúkadnesar rouhavě vztahuje na sebe výpovědi užívané v Písmu jen o Bohu.

zor. Odejdeš ode mne a vezmeš s sebou muže, kteří se mohou spolehnout na svou sílu, sto dvacet tisíc pěšáků a množství koní s dvanácti tisíci jezdci. ⁶ Vytáhneš do všech těch zemí na západě, které neuposlechly slova mých úst, ⁷ a vyzveš je, aby připravili zemi a vodu, protože na ně vytáhnu ve svém hněvu, zaplavím celý povrch země nohama svého vojska a vydám mu je v plen. ⁸ Jejich ranění naplní propasti, každý potok a řeka se zaplní jejich mrtvolami, až se rozvodní. ⁹ Všechny je dám odvést jako zajatce do nejzazších končin země. ¹⁰ Ty tam půjdeš a zabereš pro mne celé jejich území. Vzdají se ti a ty je budeš mít pro mne pod dozorem až do dne, kdy je potrestám. ¹¹ S těmi však, kdo neposlechnou, ať tvé oko nemá slitování; vydáš je k pobíjení a v loupež v celé jejich zemi! ¹² Jakože žiji já a síla mého království, promluvil jsem a učiním tak svou rukou. ¹³ Ty pak nepřestoupíš ani jedině slovíčko z toho, co ti řekl tvůj pán, ale přesně vykonáš, co jsem ti rozkázal. Uděláš to bez váhání!“

Holofernés vrchním velitelem

¹⁴ Holofernés odešel od svého pána a svolal všechny velmože, velitele a náčelníky asyrského vojska, ¹⁵ sečetl muže vybrané k boji, jak mu nařídil jeho pán, sto dvacet tisíc vedle dvanácti tisíců lučištníků na koních, ¹⁶ a seřadil je, jak se vojsko řadí do války. ¹⁷ Vzal také převeliké množství velbloudů, oslů a mezků k nákladům, bezpočet ovcí, hovězího dobytka a koz k přípravě pokrmů, ¹⁸ množství potravy pro každého muže a velmi mnoho zlata a stříbra z králova domu. ¹⁹ Pak se vydal s celým svým vojskem na pochod. Vytáhli před králem Nebúkadnesarem a pokryli veškerý povrch země k západu svými válečnými vozy, jezdci a vybranými pěšáky. ²⁰ Mnoho přimíšeného lidu jako kobylek vyšlo s nimi; bylo jich jako písku země, jejich množství se ani nedalo spočítat. ²¹ Ušli z Ninive cestu tří denních pochodů na rovinu Bektilet. Utábořili se za Bektiletem blízko pohoří ležícího nalevo od Horní Kilikie. ²² Potom odtáhl Holofernés se všim svým vojskem, pěšáky, jezdci i válečnými vozy odtud do hor. ²³ Zpustošil území Fúďanů a Lúďanů a vyplenil všechny Rasisovce a Izmaelce, kteří sídlili při poušti jižně od Chelejců. ²⁴ Pak překročil Eufrat

(2,20) : Sd 7,12 J1 2,2 (23) : Gn 10,13.22 Iz 66,19; : Gn 16,11 21,20n

a prošel Mezopotámií a vyvrátil všechna opevněná města ležící při potoku Abróně až k moři. ²⁵ Dále uchwátíil území Kilikie a pobil všechny, kdo se mu stavěli na odpor. Došel až k území Jefetovu, ležícímu na jih směrem k Arábii. ²⁶ Obklíčil všechny Midjánce, spálil jejich stany a vyloupil jejich ohrady. ²⁷ Potom sestoupil do damašské roviny v údobí pšeničné sklizně a spálil všechna pole, zničil stáda bravu a skotu. Jejich města vyplenil, zpustošil jejich pole a všechny jejich mladé muže zahubil ostřím meče. ²⁸ I padl děs a hrůza z něho na obyvatele mořského pobřeží, kteří byli v Sidónu a Týru, na obyvatele Súru a Okiny i na všechny obyvatele Jabny; také ti, kdo sídlili v Ašdódu a Aškalónu, se ho velmi báli.

Národy se dobrovolně poddávají

3 ¹ Poslali k němu posly a žádali o mír slovy: ² „Hle, jsme služebníky velkého krále Nebúkadnesara, ležíme před tebou, nalož s námi, jak uznáš za vhodné. ³ Pohleď, naše dvorce a každé naše místo, všechna pšeničná pole, stáda bravu a skotu i všechny ohrady s našimi stany leží před tebou; nalož s nimi, jak se ti líbí. ⁴ Naše města s jejich obyvatelem jsou tvými otroky, přijď a učiň s nimi, jak je dobré v tvých očích.“

⁵ Mužové přišli k Holofernovi a oznámili mu ta slova. ⁶ On sestoupil se svým vojskem na mořské pobřeží, obsadil opevněná města a vzal z nich vybrané muže do svého pomocného vojska. ⁷ Obyvatelé měst i celá okolní krajina jej přivítali s věnci, tancem a bubínky, ⁸ on však zpustošil celé jejich území a pokácel jejich posvátné háje. Bylo mu uloženo vymýtit všechny bohy země, aby všechny pronárody vzdávaly božskou poctu jedině samému Nebúkadnesarovi a všechny jazyky a jejich kmeny jej vzývaly jako boha. ⁹ Potom přišel k Jizreeluf, blízko Dótanu, který je naproti velkému srázu Judskému. ¹⁰ Položili se táborem mezi Gebou a Skýtopolí. Pobyl tam měsíc, aby shromáždil všecko, co potřebovalo jeho vojsko.

¹ Místní údaje řeckého textu jsou často sporné a leckde se hebrejský název místa vůbec nedá určit.

(28) : Ex 15,14—16

(3,8) :: Ex 34,13a

Přípravy Izraelců k obraně

4 ¹ Izraelci, kteří sídlili v Judsku, uslyšeli o všem, co Holofernés, vrchní velitel asyrského krále Nebúkadnesara, učinil pronárodům, jak vyplenil všechny jejich svatyně a zničil je. ² Dostali z něho převeliký strach a byli zachvázeni obavami o Jeruzalém a o chrám Hospodina, svého Boha. ³ Neboť se nedávno vrátili ze zajetí^s, a krátce předtím se shromáždil všechen lid z Judska, a znesvěcené nádoby, oltář i dům *Hospodínův* byly *znovu* posvěceny. ⁴ Poslali proto posly do celého území Samařska, do Kóny, Bét-chorónu, Abelmajimu a Jericha, do Chóby a Aisóru a do Šálemské rokle. ⁵ Obsadili také všechny vrcholy vysokých hor, vesnice na nich obehnali hradbami a uložili tam *zásoby* potravy pro případ války, neboť nedávno byla sklizena úroda z jejich polí. ⁶ Jójakím, který byl v té době veleknězem v Jeruzalémě, napsal obyvatelům Betúlie a Baitomestaimu, který leží proti Jizreelu při rovině blízko Dótanu, ⁷ vzkaz, aby obsadili stezky do hor. Jimi totiž byl přístup do Judska, ale snadno mohli být zadrženi ti, kdo by *jimi* chtěli projít, protože *každý* průchod byl úzký, nanejvýš pro dva muže. ⁸ Izraelci učinili, jak jim nařídil velekněz Jójakím a rada starších všeho izraelského lidu, kteří zasedali v Jeruzalémě.

Modlitba Izraelců

⁹ Všichni muži izraelští začali velmi naléhavě volat k Bohu a pokořili se s velkou naléhavostí, ¹⁰ oni i jejich ženy a jejich malé děti i jejich dobytek. Také všichni cizinci, najatí dělníci i koupení otroci vzali si na bedra zíněné roucho. ¹¹ Všichni izraelští muži i ženy a děti, kteří bydleli v Jeruzalémě, padli *na kolena* před chrámem, posypali si hlavu popelem a rozprostřeli svá zíněná roucha^h před Hospodinem. ¹² I oltář zahaliliⁱ do zíněného hávu a jali se jednomyslně a naléhavě volat

^s Tento údaj je v rozporu s historickou skutečností, podle níž právě Nebúkadnesar odvedl Judejce do zajetí. Celá Holofernova výprava se vymyká známému dějinnému rámci.

^h Sr též Júditino počínání před modlitbou (9,1).

ⁱ Tento obyčej není odjinud doložen. Snad se míní, že rozložili svá zíněná roucha kolem oltáře; sr počínání Rispino (2S 21,10).

(4,4) Joz 10,10 2Pa 8,5; : Ž 76,3 (6) Gn 37,17 2Kr 6,13 (9) : 2Pa 20, 3.13 Jon 3,5—8 (11—13) : Est 4,1.16 (14) : J 2,17

k Bohu Izraele, aby nevydal jejich nemluvnátka za lup, ženy za kořist, města, *jež dostali* v dědictví, ke zničení a svatyni k znesvěcení a potupě pro posměch pronárodů. ¹³ Hospodin vyslyšel jejich hlas a shlédl na jejich tíseň; lid se postil po mnoho dní po všem Judsku i v Jeruzalémě před svatyní Hospodina Všemohoucího. ¹⁴ Velekněz Jójakím a všichni stojící před Hospodinem, kněží i přísluhující Hospodinu, přepásali si bedra zíněným rouchem a přinášeli každodenní zápalnou oběť i modlitby a dobrovolné dary lidu. ¹⁵ Měli popel i na kněžských čepicích a volali ze všech sil k Hospodinu, aby milostivě shlédl na celý dům izraelský.

HOLOFERNÉS PROTI IZRAELI

Holofernés se vptává na zemi a lid

5 ¹ Holofernovi, vrchnímu veliteli asyrského vojska, bylo oznámeno, že Izraelci se připravují na válku, že uzavřeli horské přechody, opevnili každý vrcholek ve vysokém pohoří a že v rovinách zřídili zátarasy. ² Velice se rozpálil hněvem a svolal všechny předáky moábské a velitele amónské i všechny místodržitele z mořského pobřeží. ³ Řekl jim: „Povězte mi, Kenaanci, jaký je to lid, co se usadil v těch horách, jaká jsou města, v nichž bydlí, jak početná je jejich vojenská moc, v čem je jejich moc a síla, kdo je nad nimi králem a vede jejich vojska“ ⁴ a proč mi odepřeli vyjít vstříc spolu s ostatními obyvateli západu.“

Amónský Achiór Holofernovi radí

⁵ Odpověděl mu Achiór, velitel všech Amónovců: „Nechť můj pán vyslechne slova z úst svého služebníka. Povím ti pravdu o tomto lidu, který sídlí v těch horách blízko tvého tábora. Z úst tvého služebníka nevyjde lež. ⁶ Tento lid pochází z Kaldejců. ⁷ Nejprve se usídlili v Mezopotámii, protože nechtěli chodit za bohy svých otců, kteří byli v zemi Kaldejců. ⁸ Odchýlili se od cesty svých předků a klaněli se nebeskému Bohu, Bohu, kterého poznali. Vyhnali je tedy od svých bohů a oni

(5,2) : 2Kr 24,2 Ž 83,7—9 (6) Gn 11,31 (9) Gn 12,1 Neh 9,7—15

uprchli do Mezopotámie a sídlili tam po mnoho dní. ⁹ Pak jim jejich Bůh řekl, aby vyšli ze svého bydliště a vytáhli do země kenaanské. Tam se usadili a velmi zbohatli zlatem a stříbrem a velkým množstvím dobytka. ¹⁰ Když kenaanskou zemi zachvátil hlad, sestoupili do Egypta a bydleli tam, dokud tam nacházeli obživu. Velmi se tam rozmnožili, jejich potomstvo se nedalo spočítat. ¹¹ Ale postavil se proti nim egyptský král a nepoctivě s nimi jednal při práci s cihlami; ponižovali je a učinili z nich otroky. ¹² Tu začali volat ke svému Bohu a on bil celou egyptskou zemi nezhojitelnými ranami, až je Egyptané od sebe vyhnali. ¹³ Bůh pak vysušil před nimi Rudé moře ¹⁴ a vyvedl je na cestu k Sínaji a do Kádeš-barneje. Zahnali všechny, kdo bydleli na poušti, ¹⁵ usídlili se v zemi Emorejců a svou mocí vyhladili všechny Češbónce. Překročili Jordán a vzali do dědičného vlastnictví celé pohoří. ¹⁶ Vyhnali pryč Kenaance, Perizejce, Jebúsejce, Šekema i všechny Girdašejece a bydleli tam po mnoho dní. ¹⁷ Dokud nezhřešili před svým Bohem, vedlo se jim dobře, neboť je s nimi Bůh, který nenávidí nepravost. ¹⁸ Když však sešli z cesty, kterou jim určil, bylo jich velmi mnoho vyhlazeno mnohými válkami. Byli odvečeni do zajetí do cizí země, chrám jejich Boha byl srovnán se zemí a jejich města byla uchváćena jejich protivníky. ¹⁹ Nyní se však obrátili ke svému Bohu, vyšli z rozptýlení, ať byli rozptýlení kdekoli. Dostali zpět Jeruzalém, kde je jejich svatyně, a usídlili se na pohoří, protože bylo neobydlené. ²⁰ A tak tedy, vladaři a pane, pokud tento lid nechce Boha znát a proti němu hřeší, a my to zjistíme, že Boha urážejí, vytáhneme proti nim a přemůžeme je ve válce. ²¹ Jestliže však jejich lid nečiní bezpráví, ať to můj pán raději nechá být, aby je snad jejich Pán a Bůh neochránil. Byli bychom v potupě po celé zemi.“

Holofernés se rozhněvá na Achióra

²² Když přestal Achiór mluvit, začal všechen lid stojící okolo stanu reptat. Holofernovi velmoži i všichni obyvatelé mořského pobřeží a Moábci žádali, aby byl ubit: ²³ „Nebudeme se přece bát Izraelců, vždyť je to lid, který nemá ani moc ani sílu k tvrdému boji! ²⁴ Jen vytáhneme, vladaři Holoferne, pro celé tvé vojsko budou lehkým soustem.“

(10) Gn 42,2—5 46,1—7; Ex 1,7 (11) Ex 1,8—14 (14) Ex 14,21n (15) Nu 21,12—32; Joz 3,10n (16) Dt 7,1 (18) Ž 106,40n; 2Kr 25,8—11

6 ¹ Když ustal hluk mužů *shromážděných* kolem rady, obořil se Holofernés, vrchní velitel asyrského vojska, přede vším zástupem cizinců na Achióra a na všechny Moábce: ² „Kdo jsi ty, Achióre, a vy, zaprodanci efrajimští i, žes tady dnes prorokoval a řekl, abychom nevedli válku proti izraelskému pokolení, protože je bude chránit jejich Bůh? Kdo je bohem, ne-li Nebúkadnesar? A on pošle svou vojenskou sílu a vyhledá je z povrchu země. Jejich Bůh je nevysvobodí! ³ My, *Nebúkadnesarovi* služebníci, je *snadno* pobijeme jako jednoho člověka; nebudou moci obstát před silou naší jízdy, ⁴ neboť tou je zničíme. Hory se napojí jejich krví a roviny se naplní jejich mrtvolami. Neobstojí před námi *ani* stopa jejich nohou, do jednoho budou zničeni. *Tak* rozhodl král Nebúkadnesar, pán vší země. On *to* řekl a slova, která promluvil, nevyjdou naprázdno. ⁵ A ty, Achióre, zaprodanče amónský, který jsi těmito slovy právě projevil svou nepravost, od tohoto dne neužiješ mou tvář, dokud nepotrestám to pokolení *příšle* z Egypta. ⁶ Až se vrátím, probodne mé vojsko a lid mé družiny mečem tvé boky a padneš s jejich skolenými. ⁷ Nyní tě moji otroci dopraví do pohoří a nechají tě v jednom z měst při cestách vzhůru *do hor*. ⁸ *Nezahyneš hned*; budeš zahuben až s nimi. ⁹ *Nezachmuřuj tvář*, chováš přece v srdci naději, že nebudou přemoženi! Řekl jsem, a žádné z mých slov nepadne *do prázdna*.“

Achiór vydán Izraelcům

¹⁰ Holofernés rozkázal svým otrokům, kteří *mu* stáli k *službě* v jeho stanu, aby vzali Achióra a dopravili jej do Betúlie a vydali do rukou Izraelců. ¹¹ Holofernovi otroci ho popadli a vyvedli jej z tábora na rovinu. Z roviny se odebrali do hor a došli k pramenům, které byly pod Betúlií. ¹² Když je spatřili muži města, jak vystupují k vrcholu hory, chopili se svých zbraní a vytrhli z města na vrchol hory. Všichni prakovníci jim bránili, aby k nim vystoupili, a vrhali na ně kameny.

i Efrajim bylo jméno středopalestinského pokolení Izraelova, severního souseda Judy. Někdy označovalo celý severní Izrael; tak asi i zde. Děj knihy Júdít se odehrává na území tohoto kmene (Betúlie = Bét-el?).

(6,2) : 2Kr 18,35 Da 3,15 6,21 (16) : Jl 2,16 (21) Ž 60,13

13 Oni se ukryli pod horou, svázali Achióra, nechali ho ležet na úpatí hory a vrátili se ke svému pánu. 14 Izraelci sestoupili ze svého města, přistoupili k němu, rozvázali ho, dovedli ho do Betúlie a postavili před představitele svého města, 15 kterými byli v oněch dnech Uzijáš, syn Míkúv z kmene Šimeónova, Chabris, syn Otnielův, a Karmíš, syn Malkielův. 16 Svolali všechny starší města a všichni jejich mladíci i ženy se seběhli na to shromáždění. Postavili Achióra doprostřed všeho lidu a Uzijáš se ho zeptal, co se stalo. 17 Ve své odpovědi jim oznámil, co se mluvilo v Holofernově radě, všechna slova, jež pronesl Holofernés uprostřed předáků asyrských, a jak vyzýval Holofernés mluvil proti domu izraelskému. 18 Lid padl na kolena, klaněli se Bohu a volali k němu: 19 „Hospodine, Bože nebeský, pohled na jejich pýchu a smiluj se nad naším pokořeným pokolením, pohled tohoto dne, jak vypadají ti, kdo jsou tobě posvěceni.“ 20 Potěšovali Achióra a velmi ho chválili. 21 Uzijáš ho pak vzal ze shromáždění do svého domu; vystrojil hostinu starším města a vzývali Boha Izraele celou tu noc, aby jim pomohl.

Betúlie obležena a zbavena vody

7 1 Nazítří rozkázal Holofernés celému svému vojsku a všemu svému lidu, který mu přišel na pomoc, aby vytrhli do boje proti Betúlii, zmocnili se stezek do hor a zahájili proti Izraelcům válku. 2 I vytrhli toho dne do boje všichni bohatíři. Síla jejich bojovníků byla: sto sedmdesát tisíc pěšáků a dvanáct tisíc jezdců, kromě zásob pro vojsko a mužů, kteří je provázeli pěšky; bylo to převeliké množství. 3 Utábořili se v údolí blízko Betúlie u pramene a rozložili se do šířky přes Dótan až k Bělbajimu a do délky od Betúlie do Kyamónu, který je blízko Jizreelu. 4 Když Izraelci spatřili jejich množství, velmi se poděsili a řekli jeden druhému: „Nyní si smlsnou na celé zemi. Ani vysoké hory ani propasti ani pahorky neunesou jejich tíhu.“ 5 Všichni se chopili svých válečných zbraní, zapálili ohně na svých věžích a zůstali na stráži celou tu noc. 6 Druhého dne vyvedl Holofernés všechnu svou jízdu před Izraelce, kteří byli v Betúlii. 7 Dal prozkoumat přístupy k jejich městu a vyhledat a obsadit prameny vod. Postavil k nim oddíly bojovníků. Pak se připojil ke svému lidu.

8 Přišli k němu všichni předáci Ezauovců i všichni vůdcové moábského lidu a velitelé mořského pobřeží a pravili: 9 „Kéž

náš vladař vyslechne naše slova, aby tvé vojsko neutrpělo úhonu! 10 Tento lid Izraelců nespolehá na svá kopí, ale na výšku hor, v nichž přebývají, není totiž snadné přejít vrcholy jejich hor. 11 Proto, vladaři, neválcí s nimi v otevřené bitvě, a z tvého vojska nepadne ani jeden muž. 12 Zůstaň ve svém táboře a šetři každého muže ze svého vojska, jen ať se tvoji služebníci zmocní pramene vody, která vytéká z úpatí hory. 13 Odtud totiž čerpají vodu všichni obyvatelé Betúlie. Zížen je zničí a oni vydají své město. My a náš lid vystoupíme na nejbližší vrcholy hor, utáboříme se na nich a budeme na stráži, aby nikdo z města nevyšel. 14 Oni i jejich ženy a děti zeslábnou hladem tak, že dřív než na ně přijde meč, budou padat na ulicích svého sídliště. 15 Pak jim kruté odplatíš, že se postavili na odpor a nevyšli ti vstříc v míru.“

16 Jejich slova se líbila Holofernovi i všem jeho služebníkům a on nařídil vykonat, co radili. 17 Vytáhl tedy oddíl Amónovců a s nimi pět tisíc Asyřanů, utábořili se v údolí a obsadili zdroje vody a vodní prameny Izraelců. 18 Ezauovci a Amónovci pak vystoupili a utábořili se na pohoří proti Dótanu. Část svých lidí poslali na jih a na východ k Egřebelu, který je blízko Chúsu ležícího u potoka Mochmúru. Ostatní asyrské vojsko se utábořilo na rovině a pokrylo celý povrch země. Obrovský dav se položil táborem se stany a vojenskými potřebami; bylo jich převeliké množství.

Uzijáš utěšuje obležené

19 Izraelci začali volat k Hospodinu, svému Bohu; zmalomyslněli na duchu, protože je obklíčili všichni jejich nepřátelé, takže nebylo možno uniknout z jejich středu. 20 Po třiceti čtyřech dnech, po které zůstal ležet celý asyrský tábor, pěchota, vozba i jezdci, kolem nich, došly všem obyvatelům Betúlie zásoby vody. 21 Také cisterny se vyprázdnily; ani na jeden den už neměli vodu k pití, přestože jim vodu k pití odměřovali. 22 Jejich nemluvnátka zemlela, ženy a mladíci chřadli žízní, klesali na ulicích města a v průchodech bran a neměli už sílu. 23 Všechen lid se sešel k Uzijášovi a představitelům města, mladíci i ženy a děti, hlasitě křičeli přede všemi staršími a volali: 24 „Bůh ať rozsoudí mezi vámi a námi. Dopustili jste se

[7,9] : 1Kr 20,23.28 (14) : Pl 1,11 4,4 (21) : Ez 4,11 (22) : Pl 2,11

na nás velikého bezpráví, že jste se nedomluvili s Asyřany v míru. ²⁵ Teď není, kdo by nám pomohl; Bůh nás prodal do jejich rukou, abychom před nimi byli srazeni a nadobro zničení žízní. ²⁶ Proto je zavolejte a vydejte Holofernovu lidu a všemu jeho vojsku celé město v plen. ²⁷ Lépe bude pro nás stát se jejich kořistí, *ji nežli zemřít žízní* jí. Budeme sice otroky, ale budeme žít a nebudeme se muset dívat vlastníma očima, jak umírají naše nemluvnátka a jak vypouštějí duši naše ženy a děti. ²⁸ Zapřísaháme vás při nebi a zemi, při našem Bohu a Hospodinu našich otců, který nás trestá za naše hříchy a za hříchy našich otců, ať neučiní dnešního dne, co jsme řekli.“ ²⁹ Celé shromáždění vypuklo ve veliký pláč a všichni dohromady volali hlasitě k Hospodinu Bohu.

³⁰ Uzijáš jim řekl: „Buďte dobré mysli, bratři, vytrvejme ještě pět dní a v nich Hospodin, náš Bůh, k nám obrátí své slitování; určitě nás docela neopustí! ³¹ Jestliže ty *deny* přejdou a neprijde nám pomoc, udělám podle vašich slov.“ ³² Nato propustil lid na příkázaná místa. Odešli na hradby a věže svého města a ženy a děti poslali domů. A zůstali v městě v hluboké pokoře.

JÚDIT SE OBĚTUJE ZA SVŮJ LID

Júdit je pobouřena malověrností lidu

8 ¹ Uslyšela o tom v oněch dnech Júdit^k, dcera Merariho, syna Úsa, syna Josefa, syna Uziela, syna Chilkijáše, syna Chananjáše, syna Gedeóna, syna Rafaina, syna Achitúba, syna Elího, syna Chilkijáše, syna Elíaba, syna Netaneela, syna Šelamíela, syna Sarašadaje^l, syna Izraelova. ² I její muž Menaše *pocházel* z téhož kmene a z téže čeledi. Zemřel ve dnech ječmenné žně. ³ Dohlížel totiž na vazače snopů na poli a dostal

^{jj-jj} Tak některé rpp.

^k O Júditě se vypráví také v různých midráších vztahujících se k slavnosti chanúka na památku znovuposvěcení chrámu za Makabejců r. 164 př. Kr.

^l Některé řecké rpp přidávají + syna Šimeóna. Podle Nu 1,6 je představitelem kmene Šimeónova Šelumíel, syn Suríšadajův. Z téhož kmene pochází i Júdit (Jud 9,2). Tradice šimeónská se prolíná s efrájimskou (sr pozn. j k 6,2).

úpál. Ulehl na lože a zemřel ve svém městě Betúlii; pohřbili ho vedle jeho otců na poli mezi Dótanem a Balamónem. ⁴ Tři roky a čtyři měsíce žila Júdit jako vdova ve svém domě. ⁵ Udělala si stan na střeše svého domu, vzala si na bedra žíněné roucho a na ně si oblékla vdovské šaty. ⁶ Po všechny dny svého vdovství se postila kromě *dne* před sobotou a soboty, *dne* před novoluním a novoluní a *ostatních* svátků a slavností domu izraelského. ⁷ Byla krásného vzezření, velmi půvabná na pohled. Její muž Menaše jí zanechal zlato a stříbro, otroky a otrokyně, stáda a pole a ona *vše* spravovala. ⁸ Nikdo o ní nemohl pronést špatné slovo, neboť byla velmi bohabojná. ⁹ Uslyšela o zlých řečech lidu proti představiteli *města*, když propadli malomyslnosti kvůli nedostatku vody. Júdit *rovněž* uslyšela o všem, co jim odpověděl Uzijáš, jak jim přísahal, že za pět dní vydá město Asyřanům. ¹⁰ Poslala proto svou komornou, která měla dohled nad vším jejím majetkem, a pozvala starší svého města Chabriho a Charmího.

Júdit domlouvá představitelům města

¹¹ Když k ní přišli, řekla jim: „Slyšte mne, představitelé obyvatel Betúlie. Není správné, co jste dnes mluvili před lidem, že jste se zavázali přísahou před Bohem a prohlásili, že vydáte město našim nepřátelům, neobráti-li se Hospodin v těch *dnech*, aby vám pomohl. ¹² Kdo jste vy, že jste dnešního dne pokoušeli Boha a že se stavíte na místo Boží uprostřed lidských synů? ¹³ Vystavujete Hospodina, Všemohoucího, zkoušce, ale *sami* navěky ničemu neporozumíte! ¹⁴ Vždyť nevystihnete ani hloubku lidského srdce a nepochopíte *lidské* úvahy; jak chcete probádat Boha, který to všechno učinil, poznat jeho úmysl, porozumět jeho myšlení? Ne, bratři, nepouzejte ke hněvu Hospodina, našeho Boha! ¹⁵ Nebude-li nám ochoten pomoci v těch pěti dnech, má moc zachránit nás, kdy on bude chtít, nebo nás zahubit před tváří našich nepřátel. ¹⁶ Nepředpisujte Hospodinu, našemu Bohu, jak má jednat. Bůh nemůže být zastrašován jako člověk, ani donucován k rozhodnutí jako lidský syn. ¹⁷ Proto očekávejme jeho spásu a vzývejme ho, aby nám pomohl; on vyslyší náš hlas, bude-li mu to milé. ¹⁸ Vždyť v našich pokole-

(8,5) : Sd 3,20 2Kr 4,10 (12) : Ex 17,2 (14) : Iz 55,8n Jr 17,9n (15) : Da 3,17n (16) : Nu 23,19 1S 15,29 (18) Ž 44,18—20 (19) Ž 78,56—

ních nepovstal a také dnešního dne není mezi námi ani kmen ani čeleď ani kraj ani město, kde by se klaněli bohům zhotoveným rukama, jak tomu bylo v dřívějších dnech. ¹⁹ Pro *tento hřích* byli naši otcové vydáni meči a plenění a utrpěli velikou porážku před očima našich nepřátel. ²⁰ My však neznáme jiného Boha kromě něho, proto máme naději, že nepohrdne námi ani naším pokolením. ²¹ Vždyť dáme-li se zajmout my, bude zajato právě tak i celé Judsko a naše svatyně bude vydrancována. Bůh bude požadovat, *abychom zaplatili* za její znesvěcení svou krví, ²² a povraždění našich bratří, zajetí *obyvatelstva* země a zpusťování našeho dědictví obrátí na naši hlavu. Kdekoli budeme mezi pronárody žít v otroctví, budeme *předmětem* urážek a potupy u těch, kdo se nás zmocní. ²³ Naše otroctví totiž nebude obráceno v milost, ale Hospodin, náš Bůh, je *na nás* vloží jako zneuctění. ²⁴ Proto, bratři, ukažme *dobrý příklad* našim bratřím, protože na nás závisí jejich život; i *budoucnost* svatyně, chrámu a oltáře spočívá na nás. ²⁵ Především však děkujeme Hospodinu, našemu Bohu, který nás prodobruje zkoušce jako naše otce. ²⁶ Připomeňte si, co učinil s Abrahamem, jak podrobil zkoušce Izáka a co se stalo Jakobovi v syrské Mezopotámii, když pásl ovce Lábana, bratra své matky. ²⁷ Jako je nespálil v ohni, když zkoumal jejich srdce, tak ani nás nepotrestal. Hospodin však švihá ty, kdo se mu přibližují, aby jim dal výstrahu.“

Uzijáš slibuje řídit se Júditinými pokyny

²⁸ Na to jí odpověděl Uzijáš: „Vše, co jsi řekla, promluvila jsi s dobrými úmysly a nikdo se nemůže postavit proti tvým slovům. ²⁹ Tvá moudrost není zjevná *teprve* ode dneška, nýbrž od začátku tvého života všechen lid rozpoznal tvůj důvtip a ryzost úmyslů tvého srdce. ³⁰ Lid však velmi trpěl žízni. Donutili nás udělat, co jsme jim slíbili. Zavázali jsme se přísahou a tu nepřestoupíme. ³¹ Ty jsi zbožná žena, modlí se za nás, aby Hospodin seslal déšť, který by naplnil naše cisterny, abychom už neměli nedostatku.“ ³² Júdit jim řekla: „Slyšte mě, udělám něco, co bude předáváno synům našeho rodu od pokolení do pokolení. ³³ Tuto noc budete stát v bráně, já vyjdu se svou

62 (22) : 1Kr 9,7 (26) : Gn 22,1 25,20n 29,15—30 (27) : Mal 3,2a 1Pt 1,6n 4,12n; Žd 12,6 (31) : Jr 37,3 42,2.20 Jk 5,18 (35) : Gn 24,7

komornou a v těch dnech, po kterých jste slíbili vydat město nepřátelům, navštíví Hospodin skrze mé jednání Izraele. ³⁴ Nepátrejte po tom, co chci udělat, neřeknu vám to, dokud svůj čin nedokončím.“ ³⁵ Uzijáš a představitelé jí odpověděli: „Jdi v pokoji a Hospodin Bůh *at jde* před tebou, aby potrestal naše nepřátele.“ ³⁶ Nato se vrátili z *jejího* stanu a odešli na svá stanoviště.

Júditina modlitba

9 ¹ Júdit pak padla na tvář, posypala si hlavu popelem a svlékla zíněné roucho, do něhož byla oblečena. Bylo to právě ve chvíli, kdy v Jeruzalémě v domě Božím byla přinášena večerní oběť kadidla. Júdit volala hlasitě k Hospodinu: ² „Hospodine, Bože mého otce Šimeóna! Tys mu dal do ruky meč, aby potrestal cizince, kteří porušili lůno pannym a poskvrnili ji, obnažili její bedra a zhanobili ji, zneuctili její lůno a potupili ji. Učinili to přesto, že jsi řekl: »Nesmí se to!« ³ Proto jsi vydal jejich předáky k zabití a jejich lůžko, které se studem *vidělo* jejich klam, aby *bylo svědkem* krve prolité za ten klam. Ty jsi pobil otroky s velmoži a velmože s jejich trůny, ⁴ jejich ženy jsi dal za kořist a jejich dcery do zajetí a všechen jejich majetek jsi dal uchvátit svým milovaným synům, kteří se rovněž rozhorlili tvým rozhorlením, zošklivili si poskvrnění své krve a vzývali tě o pomoc. Bože, Bože můj, vyslyš i mne, vdovu! ⁵ Vždyť ty jsi učinil ty *věci*, co byly dříve nežli tyto, i toto a to, co nastalo potom, a měl jsi v mysli jak nynější *věci*, tak to, co přijde. Co jsi uložil v mysli, to se stalo. ⁶ *Věci*, o kterých jsi rozhodl, nastaly a ohlásily se: »Zde jsme!« Všechny tvé cesty jsou připravené; tvůj soud je předzvěděn. ⁷ Hleď, moc Asyřanů se rozrostla! Jsou pyšní na koně a jezdce, honosí se silou pýchoty, skládají naději ve štíty, oštěpy, luky a praky a nepoznali, že ty jsi Hospodin, který činí přítrž válkám. ⁸ Hospodin je tvé jméno. Rozbij svou mocí jejich sílu a svým hněvem sraz jejich panství! Vždyť oni si usmysleli znesvětit tvou svatyni, poskvrnit stánek, kde spočívá sláva tvého jména, železem urazit roh tvého oltáře. ⁹ Pohlédni na jejich domýšlivost, sešli

^m Narážka na svedení Jakobovy dcery Díny Šekemem (Gn 34) a na pomstu jejich bratrů.

(9,1) : Da 9,3 (2) Gn 34,2.25 (5) Ž 33,9 Iz 42,9 46,10 48,3 (7) Ž 20,8 33,16 76,4 (8) Ex 15,3; Ž 74,3—7 (10) : Sd 4,9.17—22 (11) : 2Pa 14,10 (14) : 1Tm 4,10

svůj hněv na jejich hlavy, dej mně, vdově, do rukou sílu *k tomu*, co zamýšlím. ¹⁰ Zabij klamem mých rtů otroka s předákem a předáka s jeho služebníkem, zlom jejich povýšenost rukou ženyn! ¹¹ Vždyť tvá síla není v množství a tvá vláda *nespočívá* na silných *lidech*, ale jsi Bůh ponížených, pomocník nejmenších, zastánce slabých, ochránce zavržených, spasitel zoufalých. ¹² Ano, Bože mého otce a Bože dědictví Izraele, Panovníku nebe a země, Stvořiteli vod, Králi všeho svého stvoření, vyslyš mou modlitbu! ¹³ Dej, ať mé slovo a klam zasadí ránu a jizvu těm, kdo zamýšlejí hrozné věci proti tvé smlouvě a proti tvému posvěcenému domu, proti vrcholu *hory Sijónu* a domu, jenž je v držení tvých synů. ¹⁴ Učiň, ať celý tvůj národ a každý kmen to pozná a zví, že ty jsi Bůh, Bůh veškeré moci a síly, a že není jiného, kdo by byl štítem izraelskému pokolení, kromě tebe.“

Júdit odchází do nepřátelského tábora

10 ¹ Když přestala *Júdit* volat k Bohu Izraele a dokončila všechna ta slova, ² povstala z místa, na němž ležela, zavolala svou komornou a sestoupila do domu, kde pobývala o sobotách a svátcích. ³ *Zde* odložila zíněné roucho, do něhož byla zahalena, svlékla *i* vdovský šat, omyla si tělo vodou a pomazala se vzácnou masťou. Upravila si vlasy, dala na hlavu čelenku a oblékla si sváteční šaty, jimiž se ozdobovala za dnů života svého muže Menašeho. ⁴ Obula si opánky, navlékla si kroužky na nohy, *vzala si* náramky, prsteny, náušnice a všechny své šperky a velmi se ozdobila, aby přivábila oči mužů, kteří jí spatří. ⁵ Svě komorné dala měch vína a džbán oleje, a naplnila vak ječnými plackami, pletenci fíků a čistými chleby, zabalila všechny ty věci a vložila na ni. ⁶ Když přišly k bráně města Betúlie, našly u ní stát Uzijáše a starší města Chabriho a Charmiho. ⁷ Když ji uviděli, *i* její změněnou tvář a oděv, do něhož se převlékla, převelice užasli nad její krásou a řekli jí: ⁸ „Bůh našich otců ať ti dá dojít milosti, abyš provedla své záměry k chloubě synů izraelských a k povznesení Jeruzaléma.“ ⁹ *Júdit* se poklonila Bohu a řekla jim: „Nařídte, ať mi otevřou bránu města. Půjdu vykonat to, o čem jste se mnou mluvili.“ Nařídili tedy mladíkům, aby jí otevřeli, jak řekla. ¹⁰ Když to učinili,

(10,3) : Rt 3,3 (4) :: Iz 3,18—23 (7) : Rt 2,10 1S 1,18 (23) : Rt 2,10 1S 25,23

Júdit vyšla a její služka s ní. Muži města se za ní dívali, dokud nesestoupila z hory a neprošla údolím. Pak ji už neviděli.

¹¹ *Ženy* šly přímou cestou údolím. Přední hlídka Asyřanů vyrazila proti *Júditě*. ¹² Zajali ji a zeptali se jí: „Co jsi zač, odkud přicházíš a kam jdeš?“ Odpověděla: „Jsem dcera Hebrejů, ale utíkám od nich, protože vám jistě budou vydáni za pokrm.“ ¹³ Jdu k Holofernovi, vrchnímu veliteli vašeho vojska, abych mu podala pravdivou zprávu a ukázala mu cestu, po níž by mohl jít a opanovat celé pohoří, aniž z jeho mužů ubude jediný, živý nebo mrtvý.“ ¹⁴ Jak mužové uslyšeli její slova a pozorně se zadívali na její tvář, jevila se jim podivuhodně krásná. Řekli jí: ¹⁵ „Zachránila jsi svůj život, když jsi tak spěšně přišla k našemu pánu. Jdi tedy do jeho stanu. *Některí* z nás tě doprovodí a pak tě předají do jeho rukou.“ ¹⁶ Až budeš před ním stát, neměj v srdci strach, ale pověz mu všechno, jak jsi řekla nám, a on s tebou naloží dobrotivě.“ ¹⁷ Vybrali ze sebe sto mužů, aby ji a její komornou doprovodili a odvedli k Holofernovi stanu. ¹⁸ Z celého tábora se seběhli, neboť zpráva o jejím příchodu se rozkřikla po stanech. Přišli *a* obklopili ji, zatímco stála před Holofernovým stanem, než mu o ní podali zprávu. ¹⁹ Obdivovali se její kráse a v ní neživovali *i* všechny Izraelce a jeden říkal druhému: „Kdo by mohl pohrdat tímto lidem, jestliže má mezi sebou takovéto ženy? Proto není dobře nechat v něm *naživu* jediného muže. Kdyby byli ponecháni, mohli by přelstít celou zemi.“ ²⁰ Pak vyšli ti, kdo střežili spánek Holofernův, a všichni jeho služebníci a uvedli *Júditu* do stanu. ²¹ Holofernés odpočíval na loži za ochranným závěsem z purpuru, v němž bylo vetkáno zlato, smaragdy a jiné drahé kameny. ²² Jakmile mu o ní podali zprávu, vyšel ke vchodu do stanu a před ním nesli stříbrné svítilny. ²³ Když *Júdit* předstoupila před něho a jeho služebnicky, všichni užasli nad spanilostí její tváře. Padla na tvář a poklonila se mu. Jeho služebníci ji pozvedli.

Júdit přijata Holofernem

11 ¹ Holofernés jí řekl: „Buď dobré mysli, ženo, neměj strach v srdci. Neublížil jsem nikomu, kdo se rozhodl sloužit Nebúkadnesarovi, králi celé země.“ ² Kdyby nebyl tvůj lid, který sídlí

ⁿ Doslovně: ani tělo ani duše.

v horách, mnou pohrdl, nepozvedl bych proti nim své kopí, sami si to způsobili. ³ A teď mi pověz, proč jsi od nich uprchla a přišla k nám. Svým příchodem ses zachránila. Buď dobré myslí, zůstaneš naživu této noci i nadále. ⁴ Nikdo ti neublíží; bude se s tebou dobře zacházet, jako se to děje se služebnicí mého pána, krále Nebúkadnesara.“ ⁵ Júdit mu řekla: „Přijmi *laskavě* slova své služebnice. Ať smí promluvit k tobě tvá otrokyně. To, co oznámím svému pánu této noci, nebude lež! ⁶ Budeš-li jednat podle slov své otrokyně, Bůh dovede tvou záležitost ke *zdrárnému* konci a můj pán nebude muset upustit od svých záměrů. ⁷ Ať žije Nebúkadnesar, král celé země, ať žije jeho moc! On tě poslal, abys podrobil řádu všechno živé. Tvým přičiněním mu nebudou sloužit jen lidé, ale svou silou *dokážeš*, že i polní zvíř a dobytek i nebeské ptactvo budou žít pod Nebúkadnesarem a vším jeho domem. ⁸ My jsme slyšeli o tvé moudrosti a vynalézavosti tvé myslí; po celé zemi jde o tobě zpráva, že jsi v celém království nejlepší, že oplýváš vědomostmi a jsi obdivován pro *své* válečnické umění. ⁹ Co se týká Achiórových slov v tvé radě, uslyšeli jsme, co říkal, protože betúlští mužové se ho ujali a on jim oznámil všechno, co pověděl tobě. ¹⁰ Ty pak, vladaři a pane, nepřehlížej jeho slova, ale vezmi si je k srdci, protože jsou pravdivá. Naše pokolení nestihne trest a meč proti němu nic nezmuže, jestliže nezhřešili proti svému Bohu. ¹¹ Nyní však, aby můj pán nemusel odejít s prázdnou a bez výsledků, padne na ně smrt. Zachvátil je totiž hřích, a jakmile se dopustí ničemnosti, rozhněvají svého Boha. ¹² Když jim totiž došla potrava a nastal nedostatek vody, uradili se, že se vrhnou na svůj dobytek; rozhodli se, že snědí z *něho* všechno, i to, co jim Bůh svými zákony jíst zakázal. ¹³ Mají v úmyslu spotřebovat též prvotiny obilí i desátky vína a oleje, které opatrují jako zasvěcené kněžím, stojícím v Jeruzalémě před tváří našeho Boha. Nikomu z lidu však není dovoleno ani rukou se *obětín* dotknout. ¹⁴ Odeslali *posly* do Jeruzaléma, protože i tamní obyvatelé *kdysi* udělali totéž, aby jim obstarali odpuštění od rady starších. ¹⁵ Až jim však bude uděleno a oni *to* učiní, budou ti toho dne vydáni k záhubě. ¹⁶ Proto já, tvá služebnice, jsem od nich utekla, když jsem se všechno toto dozvěděla. Bůh mne poslal, abych s tebou vykonala věci, nad nimiž bude u vytržení celá země, kdokoli o tom uslyší. ¹⁷ Tvá

(11,1) : Rt 3,11 (5) : 1S 25,24 (7) Jr 27,6 (10) Júd 5,21 (13) Neh 12,44,47 (19) : Nu 27,17 1Kr 22,17; : Ex 11,7 Joz 10,21 (23) : Est 2,7

služebnice je bohabojná a slouží Bohu nebeskému dnem i nocí. Nyní, můj pane, zůstanu u tebe, ale v noci vyjde tvá služebnice do údolí. Budu se modlit k Bohu a on mi oznámí, kdy spáchají své hříchy. ¹⁸ Pak ti *o tom* přinesu zprávu a ty vytáhneš se vším svým vojskem a nikdo z nich se ti nepostaví na odpor. ¹⁹ Já tě provedu Judskem, až dojdeme k Jeruzalému, a uprostřed něho ti postavím trůn. Poženeš je jako ovce, které nemají pastýře, ani pes na tebe nezavrčí. Toto mi bylo řečeno a oznámeno jako můj předurčený úkol a já jsem byla poslána, abych to zvěstovala tobě.“

²⁰ Holofernovi a jeho služebníkům se její slova líbila, divili se její moudrosti a říkali: ²¹ „Od jednoho konce země na druhý není žena tak krásné tváře a tak rozumně mluvící!“ ²² Holofernés jí řekl: „Dobře učinil Bůh, že tě poslal před *tvým* lidem, aby se našim rukám dostalo síly a těm, kdo pohrdli mým pánem, záhuby. ²³ Tvé vzezření je ušlechtilé, tvá slova znamenitá. Splníš-li, co jsi řekla, tvůj Bůh bude mým bohem a ty budeš bydlet v domě krále Nebúkadnesara a budeš proslulá po celé zemi.“

VÍTĚZSTVÍ NAD HOLOFERNEM

Júdit dbá o svou neposkvrněnost

12 ¹ Potom nařídil uvést ji tam, kde bylo prostřeno jeho stříbrné nádoby, poručil, aby jí předložili *pokrmu* z jeho lahůdek a dali jí pít z jeho vína. ² Júdit mu však řekla: „Nic z toho nebudu jíst, aby nevzniklo pohoršení; ať je mi podáváno *jen* z toho, co jsem si přinesla.“ ³ Holofernés jí namítl: „Až *ti* dojde, co máš u sebe, kde vezmeme podobné *pokrmu*, abychom ti je dali? U nás není nikdo z tvého pokolení.“ ⁴ Júdit mu odpověděla: „Jakože žiješ, můj pane, tvá služebnice nespotřebuje to, co má s sebou, dokud Hospodin nevykoná mou rukou svůj úmysl.“ ⁵ Služebníci Holofernovi odvedli potom Júditu do stanu. Spala až do půlnoci. V době ranní hlídky vstala ⁶ a vzkázala Holofernovi: „Ať můj pán rozkáže, aby nechali tvou

(12,1n) Da 1,5,8 (5) Ž 119,62.147n (10n) Est 1,3.10n

služebníci vyjít k modlitbě.“⁷ Holofernés přikázal svým tělesným strážcům, aby jí nebránili. Zůstala *tak* v táboře tři dny a v noci vycházela do údolí Betúlie a umývala se u pramene vody v táboře.⁸ Když vystoupila, modlila se k Hospodinu, Bohu Izraele, aby jí připravil cestu k povýšení synů jejího lidu.⁹ Očištěna vcházela pak do stanu a zůstávala *tam*, dokud jí k večeru nepřinesli její pokrm.

Holofernova hostina

¹⁰ Čtvrtého dne pořádal Holofernés pitku jen pro své služebníky a nepozval nikoho z *královských* hodnostářů.¹¹ Řekl Bagóovi, kleštěnci, který byl správcem jeho věcí: „Jdi a přemluv tu hebrejskou ženu, která je u tebe, aby přišla k nám a s námi jedla a pila.“¹² Byla by to pro nás ostuda, kdybychom takovou ženu nechali být a neobcovali s ní. Vždyť se nám vysměje, jestliže se ji nepokusíme svést!“¹³ Bagóas odešel od Holoferna, vešel k *Júditě* a řekl: „Ať neváhá krásná dívka a přijde k mému pánu, aby přijala od něho počtu pít s námi víno na dobrou náladu a stát se pro tento den jakoby jednou z dcer Asyřanů, které slouží v domě Nebúkadnesarově.“¹⁴ Júdit mu odpověděla: „Kdo jsem já, abych mohla odporovat svému pánu? Hned udělám všechno, co je příjemné jeho očím a bude mi to k radosti až do dne mé smrti.“¹⁵ Vstala, ozdobila se rouchem a vším, čím se ženy zdobí. Její služebnice přišla a rozprostřela pro ni na zem před Holofernem kožešiny, které *Júdit* dostala od Bagóa pro svou každodenní potřebu, aby na ně uléhala k jídlu.¹⁶ Júdit vešla a ulehla. Holofernés byl jí v srdci uchvácen a celý vzrušen. Zachvátila ho žádostivost obcovat s ní. Už ode dne, kdy ji *poprvé* uviděl, cíhal na příhodnou chvíli, aby ji svedl.¹⁷ Řekl jí: „Pij a oddej se veselí s námi!“¹⁸ Júdit odvětila: „Ovšem, budu pít, pane, neboť můj život došel dnes *větší* počty než ve všech dnech *od* mého narození.“¹⁹ Vzala si, co jí připravila její služebnice a jedla a pila před ním.²⁰ Holoferna naplnilo její chování radostí. Vypil velmi mnoho vína, kolik ho nikdy od svého narození v jednom dni nevyopil.

Júdit stala Holofernovi hlavu

13 Když nastal večer, služebníci se spěšně rozcházeli. Bagóas uzavřel stan zvenčí, aby oddělil ty, kteří posluhovali, od

osoby svého pána. Ti se pak odebrali na svá lůžka, neboť byli všichni zemdlení, protože pitka trvala příliš dlouho.² Júdit zůstala ve stanu samotná s Holofernem; ten ležel tváří na svém loži, zmožen vínem.³ Júdit řekla služebnicím, aby se postavila venku před ložnici a počkala jako každodenně, dokud nevyjde. Ohlásila, že vyjde ke své modlitbě. Totéž řekla Bagóovi.⁴ Všichni od nejmenšího do největšího odešli a v ložnici nezůstal nikdo. Júdit se postavila vedle Holofernova lože a v duchu se modlila: „Hospodine, Bože veškeré moci, shlédni v této hodině na to, co mé ruce učiní pro povznesení Jeruzaléma.“⁵ Teď je příhodná chvíle, aby ses ujal svého dědictví a dovolil uskutečnit můj záměr na zničení nepřátel, kteří proti nám povstali.“⁶ Pak přistoupila ke sloupu lože u hlavy Holofernovy, sňala z něho jeho meč,⁷ přiblížila se k loži, chopila za vlasy jeho hlavu a prosila: „Posilni mne, Hospodine, Bože Izraele, v tento den!“⁸ Potom, co měla síly, dvakrát jejtala do krku a usekla mu hlavu.⁹ Nato svalila jeho tělo z lůžka, sňala ze sloupů ochranný závěs a za malou chvíli vyšla ven. Holofernovu hlavu dala své komorné,¹⁰ která ji hodila do svého vaku na jídlo. Pak vyšly obě dvě společně jako obvykle k modlitbě. Když však prošly táborem, obešly ono údolí, vystoupily na betúlskou horu a došly k branám *města*.

Návrat do Betúlie

¹¹ Už z dálky vyzvala Júdit strážce bran: „Otevřete, otevřete bránu! Bůh je s námi, náš Bůh, aby zase prokázal sílu v Izraeli a vládu nad nepřáteli. Tak to i dnes učinil!“¹² Když muži města uslyšeli její hlas, spěšně sestoupili k bráně svého města a svolali starší města.¹³ Seběhli se všichni, malí i velcí, protože jim bylo nepochopitelné, že přišla. Otevřeli bránu, vpusťili je, zapálili oheň, aby bylo vidět, a obstoupili je.¹⁴ *Júdit* k nim hlasitě zvolala: „Chvalte Boha, chvalte; chvalte Boha, že neodňal své milosrdenství od domu izraelského, ale této noci mou rukou rozdrtil naše nepřátele.“¹⁵ Nato vyňala hlavu z vaku, ukázala ji a pravila jim: „Hle, hlava Holoferna, vrchního velitele asyrského vojska, a toto je ochranný závěs, za nímž ležel ve své opilosti; Hospodin ho usmrtil rukou ženy.“¹⁶ Jakože živ je Hospodin, který mě ochránil na cestě, kterou jsem se dala,

(13,10) : Sd 4,21 2S 4,7 (11) Iz 8,10 (14) Ž 66,20 (15) Júd 9,10 (16) : Gn 24,27 (18) : Sd 5,24 L 1,42 (20) : Ž 106,48

svou tvář jsem oklamala *Holoferna* a *přivedla* ho k záhubě, aniž se se mnou dopustil hříchu k *mé* poskvrně a hanbě.“¹⁷ Všechnen lid velmi užasl. Sklonili se a klaněli se Bohu a jednomyslně zvolali: „Požehnaný jsi, náš Bože, že jsi dnes zničil nepřátele svého lidu!“¹⁸ Uzijáš jí řekl: „Buď požehnaná, dcero, od Boha nejvyššího nade všechny ženy na zemi a požehnaný Hospodin Bůh, Stvořitel nebe a země, který tě vedl, abys srazila hlavu předákovi našich nepřátel.“¹⁹ Žes tak doufala^o v *Boha*, to nevymizí ze srdcí lidí, navěky si budou připomínat Boží sílu.²⁰ Ať to Bůh obrátí k tvému věčnému vyvýšení, ať tě navštíví dobrými věcmi, protože jsi nešetřila svého života, když bylo naše pokolení poníženo, ale zabránila jsi našemu pádu tím, že jsi v přímosti chodila před naším Bohem.“ Všechnen lid dodal: „Staň se, staň se!“

Zmatek v asyrském táboře a výpad Izraelců

14¹ Júdit jim řekla: „Slyšte mne, bratří! Vezměte tuto hlavu a pověste ji na cimbuří svých hradeb.“² Až se ráno rozední a nad zemí vzejde slunce, vezměte každý své zbraně a všichni zdatní mužové vyjděte z města. Postavíte jim v čelo velitele, jako byste chtěli sestoupit do roviny proti přední hlídce Asyřanů, ale nesestoupíte.³ Oni se chopí své výzbroje, poběží do svého tábora a vzbudí velitele asyrského vojska. Ti se seběhnou k Holofernovu stanu, a když ho nenajdou, padne na ně strach a dají se před vámi na útěk.⁴ Vy i všichni obyvatelé izraelského území je pronásledujte a na jejich cestách je pobijte.⁵ Dříve však než to uděláte, zavolejte ke mně Achióra amónského, aby uviděl a poznal toho, kdo pohrdl domem izraelským a kdo ho poslal k nám jako na smrt.“⁶ Zavolali tedy Achióra z Uzijášova domu. Když přišel a uviděl Holofernovu hlavu v ruce jednoho muže ve shromáždění lidu, padl na tvář a ztratil vědomí.⁷ Když jej zvedli, padl Júditě k nohám, poklonil se před ní a řekl: „Požehnaná buď v každém stanu Judově i v každém pronárodu. Kdokoli uslyší tvé jméno, bude se třást strachem.“⁸ Pověz mi však, co jsi učinila v těchto dnech.“ A Júdit mu pověděla uprostřed lidu všechno, co dělala ode dne, kdy odešla, až do té chvíle, kdy s nimi mluvila.⁹ Když skončila své vyprávění, lid

^o Vulgáta: Tvá chvála.

(14,1) : 1S 31,10 (10) Ex 12,48 (15) : Sd 3,25 (18) : Sd 9,54

se dal do hlasitého jásotu a radostně pokřikoval ve svém městě.¹⁰ Jakmile Achiór uviděl všechno, co Bůh Izraele učinil, pevně v něho uvěřil, dal obřezat své neobřezané tělo a byl připojen k izraelskému domu až do tohoto dne.

¹¹ Sotva nastalo jitro, pověsili Holofernovu hlavu na hradbu; všichni mužové se chopili svých zbraní a vyšli po četách ke stezkám do pohoří.¹² Když je Asyřané spatřili, poslali zprávu svým vůdcům; oni zase šli ke svým velitelům, vojevůdcům a ke všem svým předákům.¹³ Dostavili se k Holofernovu stanu a řekli jeho správci: „Vzbuď našeho pána, protože ti otroci se odvážili sestoupit proti nám do boje; tak budou do posledního zahubeni!“¹⁴ Bagóas vešel a zaklepal na závěs ve stanu, protože se domníval, že *jeho pán* spí s Júditou.¹⁵ Když se mu nikdo neozýval, otevřel a vešel do ložnice. Tam ho našel mrtvého, jak leží na podnoži; jeho hlava byla utáta.¹⁶ Dal se do hlasitého křiku a s pláčem, kvílením a hrozným nářkem roztrhl své šaty.¹⁷ Pak vešel do stanu, v němž pobývala Júdit, ale nenašel ji. Vyběhl mezi lid a zvolal:¹⁸ „Ti otroci se zachovali proračně, jediná hebrejská žena zhanobila dům krále Nebúkadnesara; hle, Holofernés *leží* na zemi a nemá hlavu!“¹⁹ Když tato slova uslyšeli předáci asyrského vojska, roztrhli svá roucha. Velmi se zděsili a táborem se rozlehl převelký křik a nářek.

Asyřané prchají, Izraelci oslavují Júditu

15¹ Když *to* uslyšeli ti, kdo byli ve stanech, užasli nad tím, co se stalo.² Padla na ně hrůza a děs a nebylo člověka, který by ještě zůstal při svém druhovi. Rozprchli se jeden jako druhý a utíkali po všech cestách na rovině i v horách.³ I ti, kdo tábořili v horách kolem Betúlie, se obrátili na útěk. Tu se na ně vrhli Izraelci, všichni jejich bojovníci.⁴ Uzijáš poslal posly do Baitomastaimu, do Béby, Chóby a Kóly, do celého izraelského území, aby rozhlásili, co se stalo, a aby se všichni vrhli na nepřátele a zničili je.⁵ Když to Izraelci uslyšeli, všichni do posledního muže je napadli a bili až do Chóby. Dostavili se rovněž lidé z Jeruzaléma a z celého pohoří, neboť i jim oznámili, co se stalo v táboře nepřátel. Také *obyvatelé* Gileádu a Galileje je přepadli mocným úderem, až se dostali k Damaš-

(15,1) : Joz 2,11 (7) : 2Pa 20,25 (12) : Ex 15,20 1S 18,6n

ku a k jeho hranicím. ⁶ Ostatní obyvatelé Betúlie vpadli do tábora Asyřanů, vyplenili jej a získali bohatou kořist. ⁷ Izraelci, kteří se vrátili z bitvy, se zmocnili toho, co zbylo. Také všechny vesnice a dvorce v horách i v rovině získaly velikou kořist; bylo toho převeliké množství.

⁸ Přišel též velekněz Jójakím a rada izraelských starších, kteří bydleli v Jeruzalémě, aby spatřili dobrodiní, které učinil Hospodin Izraeli, a aby uviděli Júditu a pozdravili ji. ⁹ Když k ní přišli, všichni jí jednomyslně dobrořečili a řekli jí: „Tys povznesením Jeruzaléma, tys velkou chloubou Izraele, tys velkou pýchou našeho pokolení. ¹⁰ To všechno jsi vykonala svými rukama, prokázala jsi dobro Izraeli a Bůh v tom našel zalíbení. Buď požehnána od Hospodina, Všemohoucího, na věčné časy!“ A všechen lid řekl: „Staň se!“

¹¹ Třicet dní se dělil lid o kořist z tábora. Júditě dali Holofernov stan a všechny stříbrné předměty i lehátka a nádobí a všechno jeho zařízení. Ona to přijala a naložila na svou mezkyni; pak zapřáhla své vozy a naskládala to na ně. ¹² Všechny izraelské ženy se seběhly, aby jí viděly, dobrořečily jí a daly se na její počest spolu do tance. Júdit nabrala do rukou ratolesti a dala je ženám, které byly s ní. ¹³ Ověnčily se olivovými ratolestmi, ona i ty, které byly s ní, a Júdit šla v čele všeho lidu a vedla taneční rej všech žen. A všichni izraelští muži šli za nimi v plné zbroji, ověnčení a s chvalozpěvem na rtech. ¹⁴ Pak začala Júdit tuto píseň díkůvzdání před celým Izraelem a všechen lid s ní hlasitě zpíval tuto píseň chvály:

Júditin chvalozpěv

16

¹ Júdit zpívala:

„Začněte *chválit* mého Boha při bubnech,
zpívejte Hospodinu při cymbálech,
zapějte mu žalm a chvalozpěv,
vyvyšujte a vzývejte jeho jméno!

² Neboť Hospodin je Bůh, který činí přítrž válkám;
z rukou těch, kdo mne pronásledují, mne vytrhl
a *přivedl* do svého tábora uprostřed lidu.

(16,1) Ž 150,3—5 (2) Ž 46,10 (5) Júd 9,10 13,15 14,18 (13) Ž 33,3

- ³ Přitáhl Ašúr z hor na severu,
přitáhl s deseti tisíci svého vojska.
Jejich množství zastavilo potoky,
jejich jízda přikryla pahorky.
- ⁴ Řekl, že mé území vypálí,
mé jinochy že zahubí mečem,
mé kojence že hodí na zem,
moje nemluvnátka že dá za kořist,
že uloupí mé panny.
- ⁵ Hospodin, Všemohoucí, je však zničil
rukou ženy.
- ⁶ Jejich bohatýr nepadl *rukou* jinochů,
neubili ho synové Titánů,
nepostavili se proti němu obrovití giganti,
to Júdit, dcera Merariho,
jej zbavila sil krásou své tváře.
- ⁷ Svlékla svůj vdovský šat
pro vyvýšení trpících v Izraeli,
pomazala si tvář vonnou masťou,
⁸ vlasy sepjala čelenkou,
vzala jemný šat, aby ho oklamala.
- ⁹ Její opánky uchvátily jeho oko,
její krása zaujala jeho duši —
a meč pronikl jeho šíjí.
- ¹⁰ Peršané se třásli před její odvahou,
Médové se děsili její odhodlanosti.
- ¹¹ Kdysi moji pokoření kvílili,
moji slabí byli zachvácení strachem a jati hrůzou;
teď pozvedli svůj hlas — a *nepřátele* se obrátili na útěk.
- ¹² Synové děveček je probodali p;
prokláli je jako děti přeběhlíků.
Zhyнули *zásahem* šiku mého Pána.
- ¹³ Buď zpívat svému Bohu novou píseň:
Hospodine, veliký jsi a slavný,
obdivuhodný v síle, nepřemožitelný!
- ¹⁴ Tobě ať slouží všechno tvé stvoření,
protože ty jsi řekl, a stalo se,
poslal jsi svého ducha a on *to* vybudoval.

P Některé staré rpp [řec., lat., syr.] čtou v paralelismu k 12b: *Jako* syny děveček je probodali.

- Nikdo se nemůže postavit na odpor tvému hlasu.
- 15 Hory i s vodami se v základech budou třást,
jako vosk se rozplynou skály před tvou tváří,
ale ty, kdo se tě bojí,
obdaříš slitováním.
- 16 Příliš málo je vše, co se obětuje jako libá vůně,
za bezvýznamný máš všechn tuk ze zápalné oběti,
avšak kdo se bojí Hospodina, bude velký vždycky!
- 17 Běda pronárodům, povstanou-li proti mému pokolení!
Hospodin, Všemohoucí, je potrestá v den soudu
tím, že do jejich těl sešle oheň a červy.
Budou úpět v bolestech na věky.“

Júditin život i smrt

18 Jakmile přišli do Jeruzaléma, poklonili se Bohu, a když se lid očistil, přinesli své zápalné a dobrovolné oběti a dary.

19 Júdit tam vystavila všechny Holofernovy předměty, které jí lid daroval; i ochranný závěs, který sama vzala z jeho ložnice, oddělila Bohu jako *obětní dar*.²⁰ Lid se veselil v Jeruzalémě před svatyní po tři měsíce a Júdit zůstala s nimi.

²¹ Po těch dnech odešel každý do svého dědictví a také Júdit odešla do Betúlie a zůstala při svém majetku. Byla ve své době slavná po celé zemi. ²² Mnozí po ní zatoužili, ale žádný muž ji nepoznal po všechny dny jejího života ode dne, kdy zemřel její muž Menaše a byl připojen ke svému lidu.⁴ ²³ Dožila se velmi vysokého věku a dočkala se v domě svého muže stáří sto pěti let. Svou komornou propustila na svobodu. Když zemřela v Betúlii, pohřbili ji v jeskyni jejího muže Menašeho ²⁴ a izraelský dům pro ni truchlil sedm dní. Před svou smrtí rozdělila svůj majetek všem příbuzným Menašeho, svého muže, a příbuzným svého pokolení. ²⁵ Nikdo pak už nenaháněl strach Izraelcům ve dnech Júdity, ani dlouho po její smrti.

⁴ Těmito slovy lid staré smlouvy vyjadřoval svou víru, že ani smrt nevrve člověka z obecnství jeho lidu a tedy ani z obecnství s Bohem (sr Gn 25,8 35,29 49,33).

144,9 (15) Ž 97,5 Mi 1,4 (17) Ž 79,6 Jr 10,25; Iz 66,24 (19) Lv 27,28 (22) : Gn 25,8,10

PŘÍDAVKY KE KNIZE ESTER

Stručnější text knihy Ester (v hebrejské podobě) byl v řecké verzi rozšířen o přídavky, jež měly knize dodat duchovnějším ráz. Modlitby, královské výnosy, sny a jejich výklad podtrhují náboženský tón této zvláštní knihy, v jejímž hebrejském znění se ani jednou nevyskytuje slovo Bůh. Navíc mají zdůraznit věrohodnost události, o nichž se jedná. Vedle znění septuagintního, jehož se přidržuje i náš překlad, dochovala se ze starověku i úprava Lukiána Antiochenského.

V podstatě jde o tyto oddíly, jež Vulgáta zařadila na konec knihy (jako k. 10,4—16,24):

Mordokajův sen (1,1a—r) a jeho výklad (10,3a—k).

Dva výnosy krále Artaxerxa (3,13a—g a 8,12a—v).

Modlitba Mordokajova (4,17a—i) a Esterina (4,17k—z).

Podrobnosti o přijetí Estery u krále (5,1a—j a 5,2a—b).

Vysvětlení vzniku řecké verze (10,3l).

Přídavky ke knize Ester usměrňují v duchu starozákonní zbožnosti zvěst knihy a dodávají Božímu lidu naději v jeho podivuhodnou záchranu ze všeho utrpení (sr Est 9,28) a zároveň jej podpírají v jeho boji za svobodu, když trpí pod nadvládou cizí, nepřátelské moci.

Datování přídavek je sporné. Obvykle se uvádí konec 2. století nebo polovina 1. století př. Kr.

Kanonická kniha Ester (včetně apokryfních přídavek) je jediná biblická kniha, která není v kumránských textech doložena mezi množstvím rukopisných zlomků všech ostatních dochovaných spisů.

OHROŽENÍ ŽIDŮ

*Mordokajův sen^a
(1,1a—r = 11,2—12,6 V)*

I 1a V druhém roce kralování Artaxerxa Velikého, prvního dne měsíce nísanu, měl sen Mordokaj, syn Jaíra, syna Šemeio-

^a Vv. 1a—1r se nevyskytují v hebrejském textu.